

Інформація щодо можливостей участі України в DANUBIUS ERIC та JPI Oceans

Дорожня карта інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA) передбачає ряд завдань для досягнень цілей, зафіксованих у документі. Однією із проблем, яка постає на шляху до їх реалізації є питання забезпечення участі України у співробітництві з країнами ЄС в рамках інструменту Ініціативи ЄС зі спільного програмування та приєднання до Європейських консорціумів дослідницьких інфраструктур.

На початку 2016 року Міністерством науки та інновацій Румунії було започатковано проект «Підготовча фаза для Всеєвропейської інфраструктури DANUBIUS – RI «Міжнародний центр перспективних досліджень у системі ріка – море»». На запрошення Румунської сторони до проекту долучився Одеський державний екологічний університет, а до консультативно-керівного органу проекту включено представника МОН.

Протягом 2018 року консультативно-керівним органом було напрацьовано та у грудні 2018 року прийнято рішення подати на розгляд Європейської Комісії проект Статуту Європейського консорціуму дослідницької інфраструктури «Міжнародний центр перспективних досліджень у системі ріка – море» (DANUBIUS ERIC).

Підставами для створення такого консорціуму є Регламенти Ради ЄС № 723/2009 від 25.07.2009 та № 1261/2013 від 02.12.2013, а формат надання підтримки таким консорціумам є однією зі стратегічних ініціатив в рамках розвитку Європейського дослідницького простору.

Відповідно до зазначених регламентів ЄС долучення до кожної дослідницької інфраструктури (далі – ERIC) вимагає від держави забезпечення виконання ряду зобов'язань:

- дотримання європейського законодавства в сфері авторського права та правил публікацій наукових статей,
- проведення публічних закупівель згідно з нормативно-правовими актами ЄС,
- сплата членських внесків та звільнення від мит.

Законодавство України у сфері авторського права та публічних закупівель максимально наближене до законодавства ЄС, однак рішення щодо звільнення від мит та сплата членських внесків, відповідно до законодавства України має прийматися окремо по кожному ERIC.

Статтею першою, глави першої Митного кодексу України визначено «законодавство України з питань державної митної справи складається з Конституції України, Митного кодексу, інших законів України, що регулюють питання, зазначені у статті 7 цього Кодексу, з міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також з нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання цього Кодексу та інших законодавчих актів».

Відповідно до ст.9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, є частиною національного законодавства України. Отже, виходячи із зазначеного імплементація Україною Регламентів Ради ЄС № 723/2009 від 25.07.2009 та № 1261/2013 від 02.12.2013, а також приєднання до Європейських консорціумів дослідницької інфраструктури в цілому та до DANUBIUS ERIC зокрема вимагає рішення Верховної Ради України.

Станом на жовтень 2019 року триває переговорний процес щодо створення DANUBIUS ERIC. Країни-члени підготовчої фази наразі обговорюють методiku обрахунку членських внесків та готують статут до внесення для його ухвалення Європейською Комісією.

Ще одним пріоритетом для Міністерства освіти і науки України є участь у Ініціативах ЄС із спільного програмування. Головна ідея таких ініціатив – знайти спільне рішення проблеми і досягти поставленої мети.

Спільне програмування – це процес, що поєднує стратегічні рамки, підхід «знизу вгору» та підтримку на високому рівні з боку держав-членів. Він заснований на досвіді існуючих методів координації національних програм держав-членів.

Відповідні області спільного програмування визначаються Групою високого рівня щодо спільного програмування (GPC від французької Groupe de Programmation Conjointe), що складається з кандидатів з держав-членів (кандидатів держав асоційованих до Рамковій Програмі) та Єврокомісії, після консультацій з представниками науки, інновацій, бізнесу на національному рівні.

Участь держав-членів в кожній ініціативі носить «à la carte» і ґрунтується на добровільних зобов'язаннях, що ведуть до партнерства різних країн.

Для кожної ініціативи держави-члени: розробляють загальний підхід до рішень проблеми; визначають стратегію, цілі та часові рамки; аналізують інструменти взаємодії.

На сьогоднішній день існують 10 Ініціатив спільного програмування:

- JPI Urban Europe – Global Urban Challenges, Joint European Solutions
- JPI Neurodegenerative Disease Research (JPND)
- JPI Agriculture, Food Security and Climate Change (FACCE)
- JPI A Healthy Diet for a Healthy Life (HDHL)
- JPI Connecting Climate Knowledge for Europe (CLIMATE)
- JPI More Years, Better Lives – The Potentials and Challenges of Demographic

Change

(MYBL)

- JPI Water Challenges for a Changing World
- JPI Cultural Heritage and Global Change: A New Challenge for Europe
- JPI Healthy and Productive Seas and Oceans
- JPI The Microbial Challenge – An Emerging Threat to Human Health

Існує два рівня участі для держав у зазначених ініціативах. Перший – спільне проведення конкурсів наукових проектів. В рамках такої участі Україні

необхідно обрати відповідну JPI та узгодити з її секретаріатом тематику та необхідні дії. Як правила, для проведення спільного конкурсу Міністерство, чи інша фундуєча організація повинна підписати Меморандум про наміри, що за своєю природою не є міжнародним договором і не регулюється нормами міжнародного права.

Наступним рівнем є вже безпосереднє членство в самій ініціативі, що передбачає укладання багатостороннього договору.

Станом на жовтень 2019 року Міністерство освіти і науки України веде консультації з Ініціативою ЄС з морських досліджень (JPI Oceans)

JPI Oceans (<http://www.jpi-oceans.eu/>) є міжнародною некомерційною асоціацією, що виконує роль наукового консорціуму, до складу якого входять установи близько 30 держав Європи. Розмір щорічного внеску за участь у консорціумі складає орієнтовно 5-10 тис євро в залежності від ВВП країни. Членство у консорціумі дає можливість брати участь у засіданнях представників країн, у спільних заходах, узгоджувати напрямки подальших досліджень, тощо.

JPI Oceans проводить низку програм, наприклад «Martera: ERA-NET cofund on marine/maritime technologies» чи «Munition in the Sea», кожна із яких складається з окремих складових проектів. Бюджет таких програм може сягати від 200 тис до 30 млн євро. Для участі у таких програмах країни-учасниці консорціуму проводять власний конкурс, де можуть пропонувати як фінансовий вклад у спільні дослідження, так і «in-kind actions», тобто надавати власних вчених, лабораторії, обладнання, тощо. Безпосередній фінансовий внесок країни витрачається на власні дослідження.

Також члени JPI Oceans беруть участь у конкурсах в рамках Horizon 2020, що дозволяє забезпечити певне співфінансування.

Україна послідовно демонструє зацікавленість приєднання до консорціуму. Відповідне рішення може бути прийнято під час чергових зборів членів правління JPI Oceans в листопаді ц.р., в Мадриді. Зустріч також буде присвячена обговоренню стратегії JPI Oceans на період 2021-2026 роки.

Крім того, Міністерство зацікавлене у участі в програмі JPI Oceans «Munition in the Sea». Членство у програмі дозволяє брати участь у неформальній платформі експертів морських країн для обміну пропозиціями про найкращі підходи у питанні підвищення ефективності моніторингу, виявлення, розпізнавання боєприпасів на дні моря, вивчення ступеню їх небезпеки для довколишнього середовища, дослідження методів транспортування або детонації.

Українська сторона висловила зацікавленість долучитись до роботи консорціуму за цією програмою в другій половині 2020 року. На думку ж П. Ф. Моретті (Pier Francesco Moretti), представника Національної дослідницької ради Італії П'єром Франческо Моретті який є координатором, програми у разі зацікавленості України в участі у програмі, доцільним буде провести в Україні тематичний форум під егідою JPI Oceans.